

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/70/2020
Identifikačné číslo spisu: 2019200032
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2019200032.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobkyne: S. S. D., rod. X., nar. 09.10.1986, bytom Sídlisko M. Corvina č. 1321/22, Veľký Meder, právne zastúpená: JUDr. Helena Buzgóová, advokátka, so sídlom Alžbetínske námestie č. 2, Dunajská Streda, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 29084-2/2019-BA zo dňa 25. januára 2019, na základe kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 43Sa/3/2019-43 zo dňa 18. marca 2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 43Sa/3/2019-43 zo dňa 18. marca 2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 43Sa/3/2019-43 zo dňa 18. marca 2020 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 29084-2/2019-BA zo dňa 25. januára 2019 a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Žalovaná svojím rozhodnutím zmenila výrok prvostupňového rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočka Dunajská Streda, č. 200-012016-CA01/2018 zo dňa 23.11.2018 tak, že „žalobkyňa nemá nárok na materské v období od 05.10.2018 do skončenia dôvodu na jeho poskytovanie“. V odôvodnení rozhodnutia žalovanej bolo konštatované, že žalobkyňa si uplatnila nárok na materské, avšak k 08.10.2018 neuhradila poistné na nemocenské poistenie za mesiac júl 2018, čím bolo zo strany žalobkyne porušené ust. § 143 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. V tejto súvislosti bolo v rozhodnutí ďalej uvedené, že vzhľadom k tomu, že dlžná suma poistného na nemocenské poistenie nebola zo strany žalobkyne k 08.10.2018 v úhrne nižšia ako 5,- EUR (9,70 EUR), nebola splnená všeobecná podmienka nároku na nemocenské dávky povinne nemocensky poistenej samostatnej zárobkovo činnej osoby ustanovená v § 31 ods. 3 zákona o sociálnom poistení. Žalobkyni ako poistenkyni vzniká nárok na materské iba za predpokladu, že splní všetky zákonom stanovené podmienky nároku, pričom jednou z týchto podmienok je podmienka zaplatenia poistného riadne a včas ustanovená v § 31 ods. 3 zákona o sociálnom poistení. V danom prípade žalobkyňa poistné na nemocenské poistenie za mesiac júl 2018 uhradila až dňa 28. novembra 2018, t. j. oneskorene.

2. V správnej žalobe žalobkyňa uviedla, že ako samostatne zárobkovo činná osoba si plnila odvodovú povinnosť do výšky ako bola Sociálnou poisťovňou určená. V zákonnej lehote si uplatnila nárok na materské, pričom po predložení potrebných dokladov jej bolo doručené rozhodnutie zo strany prvostupňového správneho orgánu, ktorým jej nebol priznaný nárok na materské od 05.10.2018 do 30.05.2019. Uviedla, že po doručení tohto rozhodnutia jej bolo následne doručené dňa 09.01.2019 upovedomenie o začatí vymáhania pohľadávok, a to konkrétne sumy 64,86 EUR, a to aj napriek tomu, že každý mesiac kontrolovala, či zo strany žalovanej nie sú vo vzťahu k nej evidované nejaké nedoplatky na nemocenskom poistnom. Žalobkyňa poukázala aj na to, že zo strany správnych orgánov jej bolo vytknuté, že odvody neboli zaplatené do ôsmeho dňa každého mesiaca, avšak v rozhodnutí odvolacieho správneho orgánu ako hlavný nedostatok bol argument, že ku dňu 08.10.2018 mala pohľadávku vo výške 9,70 EUR, čiže vyššiu ako 5,- EUR, ako aj to, že za mesiac júl 2018 uhradila odvody až 28.11.2018.

3. Krajský súd vo svojom rozsudku uviedol, že žalobkyňa mala dlh na poistnom na nemocenskom poistení v sume 9,70 EUR za mesiac júl 2018. Toto poistné bolo potrebné zaplatiť najneskôr do 08.10.2018. Krajský súd nepovažoval za sporné, že žalobkyňa nezaplatila poistné včas, avšak mal za to, že v danom prípade bolo potrebné prihliadať na okolnosti, za akých k vzniknutému nedoplatku na nemocenskom poistnom za obdobie od 01.07.2018 do 15.07.2018 došlo. V prvom rade poukázal na potvrdenie Sociálnej poisťovne, pobočky Dunajská Streda, číslo 16432-2/2018-DS zo dňa 31.7.2018, z ktorého vyplýva, že žalobkyňa ku dňu vystavenia tohto potvrdenia nemá nedoplatok na poistnom. Argument žalovanej spočíva iba v tom, že poistné za predchádzajúci mesiac, t. j. za júl 2018 nebolo ešte splatné, nepovažoval krajský súd za dostatočný na to, aby všeobecná podmienka nároku na nemocenskú dávku ustanovená v § 31 ods. 3 zákona o sociálnom poistení bola posudzovaná v tomto prípade v neprospech žalobkyne. K tomuto krajský súd uviedol, že pokiaľ aj poistné zo strany žalobkyne nebolo v čase vydania potvrdenia splatné, tak v samotnom systéme Sociálnej poisťovne muselo byť evidované, a teda takáto informácia mala byť zo strany Sociálnej poisťovne, pobočky Dunajská Streda, žalobkyňi oznámená a poskytnutá.

4. Proti rozsudku krajského súdu podala žalovaná kasačnú sťažnosť, pretože mala za to, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Podľa žalovanej § 31 ods. 3 zákona o sociálnom poistení je formulované ako kogentné ustanovenie neprípúšťajúce žiadnu odchýlku. Žalovaná má za to, že dodatočná úhrada dlžného poistného na nemocenské poistenie nezakladá nárok na nemocenskú dávku odo dňa vzniku ich nároku, pretože uvedené zo žiadneho ustanovenia zákona o sociálnom poistení nevyplýva. Žalovaná uviedla, že žalobkyňa mala ku dňu 08.10.2018 nedoplatok na poistnom na nemocenskú dávku za mesiac júl 2018 v sume 9,70 EUR, čo bol zaplatený až dňa 28.11.2018. § 31 ods. 3 zákona o sociálnom poistení neumožňuje žalovanej prihliadať na okolnosti, za akých k vzniknutému nedoplatku došlo a na ich základe rozhodnúť v prospech žalobkyne. Ďalej žalovaná uviedla, že potvrdenie vystavené pobočkou ku dňu 31.07.2018 bolo vydané správne, pretože toto potvrdenie bolo vydané v čase, keď ešte plynul mesiac júl 2018, t. j. poistné za júl 2018 ešte nebolo splatné; teda potvrdenie o tom, že nemá nedoplatok k tomuto dňu je pravdivé a vychádza z jednotlivých platieb poistného. Ďalej sťažovateľka uviedla, že žalobkyňa bola informovaná o tom, že poistné sa platí mesačne dozadu. Na záver svojej kasačnej sťažnosti žalovaná uviedla, že podľa rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sžsk/1/2017 zo dňa 26.09.2018 včasné zaplatenie poistného na nemocenskú dávku samostatne zárobkovo činnou osobou je podmienkou vzniku nároku na nemocenskú dávku. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti žalovaná navrhuje, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP), konštatujúc včasnosť a prípustnosť podanej kasačnej sťažnosti, bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) preskúmal napadnuté rozhodnutie Krajského súdu v Trnave a zistil, že kasačná sťažnosť je dôvodná.

6. Z predloženého administratívneho spisu vyplýva, že žalobkyňa nadobudla status samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej aj SZČO) od 01.07.2017 do 03.09.2018. V súvislosti s jej vznikom povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia ako SZČO bola upovedomená

poučením zo dňa 04.07.2017 o mesačnej sume poistného a o ďalších jej povinnostiach vyplývajúcich zo zákona o sociálnom poistení, vrátane toho, že poistné je splatné do 8. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa platí poistné. Bola poučená, že poistné sa neplatí za obdobie, kedy má vylúčenú povinnosť platiť poistné v zmysle § 140 citovaného zákona a kedy má prerušené povinné poistenie v zmysle § 26 citovaného zákona. Toto poučenie jej bolo doručené 13.07.2017. Žalobkyňa bola práceneschopná v čase od 16.07.2018 do 20.09.2018, kedy nemala povinnosť platiť poistné v zmysle § 140 ods. 3 zákona o sociálnom poistení. Dňa 03.09.2018 jej zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie SZČO, keďže od 04.09.2018 jej zaniklo oprávnenie na výkon alebo prevádzkovanie samostatnej zárobkovej činnosti. Oznámenie o zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia SZČO jej bolo doručené podaním zo dňa 07.09.2018. Z výpisu o platbách poistného nachádzajúceho sa na liste 8d administratívneho spisu vyplýva, že žalobkyňa pravidelne poistné platila po lehotách splatnosti, napr. za jún 2018 zaplatila poistné 27.07.2018. Žalobkyňa bola povinná platiť poistné za obdobie od 01.07.2018 do 15.07.2018, keďže práceneschopná začala byť 16.07.2018. Z celkového nezaplateného poistného za toto obdobie vo výške 73,09 EUR predstavovalo poistné na nemocenské poistenie 9,70 EUR. Toto poistné bolo splatné 08.08.2018, pričom zaplatené bolo 28.11.2018.

7. Žalobkyňa žiadosťou zo dňa 24.09.2018 uplatnila nárok na materské odo dňa 05.10.2018. Prvostupňovým rozhodnutím zo dňa 23.11.2018 bolo rozhodnuté, že žalobkyňa nemá nárok na materské v období od 05.10.2018 do 30.05.2019, pretože nespĺnila podmienku nároku na materské, nakoľko za obdobie od 01.07.2018 do 15.07.2018 nezaplatil nedoplatok na poistnom najneskôr v posledný deň splatnosti poistného za kalendárny mesiac, v ktorom zaniklo nemocenské poistenie, t. j. do 08.10.2018. Preskúmané rozhodnutie žalovanej zo dňa 25.01.2019 zmenilo výrok v časti „do skončenia dôvodu na jeho poskytnutie“, inak prvostupňové rozhodnutie potvrdilo a jej odvolanie zamietlo. Žalobkyňa k odvolaniu pripojila príjmový pokladničný doklad z 28.11.2018, z ktorého vyplýva, že poistné za júl 2018 vo výške 73,09 EUR zaplatila v tento deň. Zároveň predložila potvrdenie Sociálnej poisťovne, Dunajská Streda zo dňa 31.07.2018, podľa ktorého žalobkyňa je platiteľom poistného na sociálnom poistení ako samostatne zárobkovo činná osoba od 01.07.2017 a ku dňu vystavenia tohto potvrdenia nemá nedoplatok na poistnom.

8. Podľa § 31 ods. 3 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom ku dňu právoplatnosti preskúmaného rozhodnutia (31.01.2019) povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba a dobrovoľne nemocensky poistená osoba majú nárok na nemocenskú dávku aj vtedy, ak vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky po zániku ich nemocenského poistenia v ochrannej lehote a za obdobie od prvého vzniku nemocenského poistenia povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činné osoby a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby do zániku ich nemocenského poistenia, najviac za obdobie posledných päť rokov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom zaniklo nemocenské poistenie, zaplatili poistné na nemocenské poistenie najneskôr v posledný deň splatnosti poistného za kalendárny mesiac, v ktorom zaniklo nemocenské poistenie. Na splnenie podmienky zaplata poistného odsek 1 písm. b/ časť vety za bodkočiarkou platí rovnako.

9. Podľa § 31 ods. 1 písm. b/ časť vety za bodkočiarkou citovaného zákona, podmienka zaplata poistného na nemocenské poistenie sa považuje za splnenú, ak suma dlžného poistného na nemocenské poistenie je v úhrne nižšia ako 5 eur.

10. Podľa § 32 ods. 2 písm. b/ citovaného zákona ochranná doba poistenkyne, ktorej nemocenské poistenie zaniklo v období tehotenstva, je osem mesiacov.

11. Podľa § 140 ods. 3 citovaného zákona povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba nie je povinná platiť poistné na nemocenské poistenie a poistné na dôchodkové poistenie ani v období, počas ktorého je uznaná za dočasne práceneschopnú alebo má nariadené karanténne opatrenie podľa osobitného predpisu.

12. Podľa § 143 ods. 1 prvá veta citovaného zákona poistné je splatné do ôsmeho dňa kalendárneho

mesiacu nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa platí poistné.

13. Kasačný súd ako dôvodnú posúdil sťažnostnú námietku žalovanej, že ustanovenie § 31 ods. 3 zákona o sociálnom poistení je formulované ako kogentné ustanovenie nepripúšťajúce žiadnu odchýlku. Toto ustanovenie taxatívne stanovuje podmienky, za ktorých vzniká oprávnenej osobe - povinnej nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe - nárok na nemocenskú dávku. Jednou z týchto podmienok je zaplatenie poistného na nemocenské poistenie najneskôr v posledný deň splatnosti poistného za kalendárny mesiac, v ktorom zaniklo nemocenské poistenie. Čo sa týka výšky tohto nedoplatku, aby vznikol nárok na dávku, ten musí byť v zmysle § 31 ods. 1 písm. b/ citovaného zákona nižší ako 5,- EUR. Táto podmienka v prípade žalobkyne splnená nebola.

14. Nie je sporná skutočnosť, že nemocenské poistenie žalobkyne v zmysle oznámenia žalovanej zo dňa 07.09.2018 zaniklo dňa 03.09.2018. Poistné je splatné do 8. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa platí poistné (§ 143 ods. 1 zákona). V danom prípade poistné muselo byť zaplatené najneskôr v posledný deň splatnosti poistného za september 2018, t. j. 08.10.2018. Medzi účastníkmi tiež nie je spor o tom, kedy toto poistné bolo zaplatené. Žalobkyňa ho zaplatila dňa 28.11.2018. Zároveň bolo zistené, že dlžné poistné na nemocenskom poistení bolo vyššie ako 5,- EUR. Žalovaná musela na nespĺnenie podmienky stanovenej v § 31 ods. 3 cit. zákona prihliadnuť ex offo, pričom na jej splnenie nemá žiaden vplyv následné zaplatenie poistného po lehote jeho splatnosti. Kasačný súd sa stotožnil s právnym názorom žalovanej, že dodatočná úhrada dlžného poistného na nemocenské poistenie nezakladá nárok na nemocenskú dávku odo dňa vzniku ich nároku, pretože uvedené zo žiadneho ustanovenia zákona o sociálnom poistení nevyplýva.

15. Pokiaľ krajský súd mal za to, že toto právne posúdenie žalovanej je nesprávne, a to poukazujúc na osobitné skutkové okolnosti týkajúce sa žalobkyne a na to, že žalobkyňa dlžné poistné nakoniec uhradila, kasačný súd musí konštatovať, že na (ne)splnenie podmienok stanovených v § 31 ods. 3 zákona o sociálnom poistení je potrebné prihliadnuť za každých okolností. Nie je správny názor krajského súdu, že skutkové okolnosti nezaplatenia dlžného poistného v stanovenej lehote môžu zvrátiť záver žalovanej o nespĺnení podmienky na vznik nároku na nemocenskú dávku.

16. Kasačný súd dodáva, že toto zákonné ustanovenie neumožňuje žalovanej prihliadať na okolnosti, za akých k vzniknutému nedoplatku došlo a na ich základe rozhodnúť v prospech žalobkyne. Zákon o sociálnom poistení nepripúšťa možnosť odstraňovania tvrdosti zákona na základe správnej úvahy žalovanej, najmä neumožňuje, aby sa poistné zaplatené oneskorene v určitých prípadoch považovalo na účel vzniku nároku na nemocenskú dávku za zaplatené včas.

17. Okrem toho zo skutkových okolností, na ktoré poukazuje súd i žalobkyňa, nevyplývajú závery, ktoré uviedol správny súd ako dôvod zrušenia preskúmaného rozhodnutia (že pre správanie sa Sociálnej poisťovne žalobkyňa nezaplatila nedoplatok na poistnom). Pokiaľ žalobkyňa i súd poukazovali na potvrdenie zo dňa 31.07.2018, kasačný súd tento dôkaz nevyhodnotil ako dôkaz preukazujúci, že by sociálna poisťovňa nespĺnila akúkoľvek svoju povinnosť vyplývajúcu zo zákona alebo že by vydala potvrdenie, ktorý by obsahovalo nepravdivé či zavádzajúce údaje. Pokiaľ pobočka Dunajská Streda potvrdila, že ku dňu 31.07.2018 žalobkyňa nemala nedoplatok na poistnom, uvedené korešponduje z obsahom administratívneho spisu, podľa ktorého dňa 27.07.2018, t. j. tesne pred vydaním tohto potvrdenia, žalobkyňa uhradila poistné za obdobie jún 2018, pričom k 31.07.2018 poistné za júl 2018 ešte nebolo splatné; teda potvrdenie o tom, že nemá nedoplatok k tomuto dňu je pravdivé a vychádza z jednotlivých platieb poistného. Žalobkyňa mala povinnosť platiť poistné aj za obdobie od 01.07.2018 do 15.07.2018, kedy nebola práceneschopná, ale vykonávala podnikateľskú činnosť ako SZČO - o tejto skutočnosti mala žalobkyňa preukázateľne vedomosť, pretože bola o tejto povinnosti poučená v listine nazvanej Vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO a výška odvodovej povinnosti - oznámenie zo dňa 04.07.2017, ktoré jej bolo doručené do vlastných rúk 13.07.2017 a v ktorom bola osobitne poučená, že poistné je splatné do 8. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa platí poistné. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ jej aj bolo vydané potvrdenie zo dňa 31.07.2018 o tom, že nemá nedoplatok na poistnom, uvedené

neznamená, že do budúcnosti jej nevznikne povinnosť platiť poistné za ďalší mesiac, v danom prípade za júl 2017 a to v jeho časti keď ešte nebola práceneschopná, a že má povinnosť zaplatiť poistné do 8. dňa nasledujúceho mesiaca, t. j. do 08.08.2018. Na nárok na materskú dávku v ochrannnej dobe stačilo zaplatiť toto poistné dokonca až do splatnosti poistného za mesiac, kedy zaniklo nemocenské poistenie, teda až do 08.10.2018, avšak ani v tejto lehote dlžné poistné zaplatené nebolo.

18. Kasačný súd sa nestotožnil ani s argumentáciou správneho súdu, že pokiaľ aj poistné nebolo v čase vydania potvrdenia zo dňa 31.07.2018 splatné, tak v systéme sociálnej poisťovne muselo byť evidované a teda táto informácia mala byť zo strany sociálnej poisťovne pobočka Dunajská Streda žalobkyni oznámená a poskytnutá. Potvrdenie sa vydalo ohľadom splatného poistného, pričom povinnosť žalobkyne do budúcnosti platiť poistné za ďalšie poistné obdobie jej musela byť známa, keďže o tejto skutočnosti bola osobitne poučená a takto platila poistné už od roku 2017. Nebolo preto potrebné opätovne poučovať žalobkyňu o jej povinnosti platiť poistné aj za ďalšie obdobia, a už vôbec nie v potvrdení vydanom ohľadne nedoplatku na poistnom.

19. Kasačný súd nemal dôvod odchyliť sa od svojej predchádzajúcej rozhodujúcej činnosti v obdobných veciach, napr. poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sžsk/1/2017 zo dňa 26.09.2018, týkajúci sa včasného zaplataenia poistného na nemocenské poistenie samostatne zárobkovo činnou osobou ako podmienky vzniku nároku na nemocenskú dávku podľa § 31 ods. 1 cit. zákona.

20. Keďže kasačný súd zistil, že kasačná sťažnosť je dôvodná a správny súd nesprávne právne posúdil vec, kasačný súd podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil napadnutý rozsudok správneho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že v ďalšom konaní bude viazaný právnym názorom kasačného súdu, podľa ktorého žalobkyňa nespĺnila jednu z kogentných podmienok stanovených v § 31 ods. 3 zákona o sociálnom poistení na vznik nároku na materské, a to včasné zaplataenie poistného na nemocenské poistenie.

21. O náhrade trov kasačného konania rozhodne správny súd v rozhodnutí vo veci samej v zmysle § 467 ods. 3 SSP.

22. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.